

RAPPORT INZAKE
SAMENGEVOEGDE
JAARREKENING 2023

van
Stichting Fries Natuurhistorisch Museum

en
Stichting Behoud Gebouw Fries
Natuurhistorisch Museum

en
Stichting Gerrit Stobbe Fonds

Leeuwarden, 13 juni 2024

Waarmarking voor identificatiedoeleinden:

**Van der Veen
& Kromhout**

ACCOUNTANTS & ADVISEURS

Behorend bij de verklaring afgegeven d.d.

13-6-24

Inhoud

Bestuursverslag.....	3
Naleving regelgeving Cultural Governance.....	15
WNT-verantwoording 2023 Stichting Fries Natuurhistorisch Museum	15
Jaarrekening.....	17
Balans per 31 december 2023	18
Staat van Baten en Lasten 2023.....	19
Bestemming van het resultaat 2023.....	20
Kasstroomoverzicht over 2023.....	21
Toelichting op de jaarrekening	22
Algemeen	22
Stelselwijziging	22
Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening	22
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	23
Grondslagen voor de bepaling van het resultaat	24
Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht.....	24
Toelichting op de onderscheiden posten van de balans	25
Vaste activa.....	25
Vlottende activa	26
Liquide middelen.....	27
Eigen vermogen.....	28
Voorzieningen.....	32
Kortlopende schulden.....	32
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	34
Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten.....	35
Baten	35
Lasten	40
Overige gegevens.....	45
Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat.....	45
Vaststelling en goedkeuring jaarrekening.....	45
Controleverklaring jaarrekening.....	46
Bijlage Resultatenrekening 2023	47

Bestuursverslag

Inleiding

Het verslagjaar stond geheel in het teken van het honderdjarig jubileum. Hemelvaartsdag 18 mei was de feestdatum en het jubileum werd breed gevierd met activiteiten van 18 mei tot en met 21 mei samen met bezoekerspubliek. Het gehele jaar door zijn er activiteiten georganiseerd waarbij de gratis donderdagen (buiten de vakantieperiodes) als een rode draad de activiteiten aan elkaar verbonden. Tevens zijn een tal permanente exposities waar mogelijk opgeknapt. Mede in verband met de jubileumactiviteiten is er extra personeel aangetrokken en/of is de inzetbaarheid van vaste medewerkers via urenuitbreidingen vergroot. Met de T.rex-expositie was er een groot deel van het jaar sprake een publiekstrekker van formaat. Het museum heeft daarmee 80.000 bezoekers weten te trekken. Het in 2022 in gang gezette onderzoek naar de onderhoudsstatus van het gebouw kon worden afgerond waardoor een goed inzicht is ontstaan ten aanzien van het toekomstig onderhoud daarvan.

Uitgangspunten Jaarverslaggeving

Het ontstaan van de Stichting NMF, gaat terug tot 18 mei 1923. Oorspronkelijk was er sprake van een vereniging. Met ingang van 23 december 1997 is de Stichting Fries Natuurhistorisch Museum opgericht waarbij de activa en passiva van de vereniging zijn ingebracht.

Het gebouw, het voormalige Nieuwe Stads Weeshuis, waarin het museum is gehuisvest is eigendom van de Stichting Behoud Gebouw Fries Natuurhistorisch Museum, hierna te noemen Stichting BGFNM. Statutair is bepaald dat de Raad van Toezicht van de Stichting NMF kandidaten voor bestuurszetels van de Stichting BGFNM kan voordragen en dat elke voordracht bindend is. Tevens kunnen Statutenwijzigingen van de stichting BGFNM alleen plaatsvinden met voorafgaande schriftelijke goedkeuring van de Stichting NMF. Kortom de zeggenschap over de stichting BGFNM berust bij de stichting NMF. De beide stichtingen zijn zo nauw met elkaar verweven dat zij als één geheel kunnen worden beschouwd. Deze verwevenheid is op 1 februari 2005 concreet gemaakt en notarieel vastgelegd in een overeenkomst.

De Stichting Gerrit Stobbe Fonds werd bij akte opgericht op 19 juni 1989. De stichting heeft ten doel het ondersteunen van de instandhouding van het Fries Natuurhistorisch Museum, alsmede voorts al hetgeen daarmee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, in de ruimste zin. Op 27 maart 2013 heeft een statutenwijziging plaatsgevonden waarbij alle leden van de Raad van Toezicht van de Stichting NMF in het bestuur van de Stichting Gerrit Stobbe Fonds zijn opgenomen.

Op basis van deze nauwe verwevenheid en wettelijke voorschriften wordt van alle stichtingen tezamen een samengevoegde jaarrekening opgesteld.

Met betrekking tot de Stichting BGFNM is het gebouw onder de vaste activa opgenomen en tevens als afgezonderd eigen vermogen vermeld.

De Stichting Gerrit Stobbe Fonds beschikt alleen over banktegoeden. Omdat de zeggenschap over deze middelen via hun bestuursfunctie alleen berust bij de Raad van Toezicht van de Stichting NMF zijn deze middelen op de balans als fonds opgenomen.

Doelstelling NMF

De stichting heeft ten doel:

- a. Het bijeenbrengen en in stand houden van een verzameling van voorwerpen op natuurhistorisch en geologisch terrein;
- b. Het bevorderen van de studie der natuurlijke historie; alsmede in het algemeen werkzaam te zijn op natuurhistorisch gebied in de meest uitgebreide zin; en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

De stichting tracht haar doel te verwezenlijken door:

- a. Het inrichten en in stand houden van een museum;
- b. Het verzamelen van gegevens omtrent de dieren- en plantenwereld, alsmede de bodem;
- c. Het verstrekken van informatie;
- d. Het verrichten van educatieve werkzaamheden, met name ten behoeve van het onderwijs;
- e. Alle andere wettige middelen, welke aan het doel van de stichting bevorderlijk kunnen zijn.

Bestuur, Raad van Toezicht en Staf

Het bestuur van de Stichting NMF conformeert zich aan de regels voor Cultural Governance.

Dientengevolge is er vanaf 2013 sprake van een Raad van Toezicht model. Statuten en bestuursstructuur zijn conform de regels van Cultural Governance ingesteld. De directie kan uit meer personen bestaan en wordt benoemd door de Raad van Toezicht.

Sinds 1 februari 2022 is mevrouw F. Hernamdt statutair bestuurder van het Museum en vanaf 1 januari 2023 is zij dit voor onbepaalde tijd.

De nevenfuncties van mevrouw Hernamdt zijn de volgende:

- Dorpsbelang lens (onbezoldigd)
- Secretaris stichting It Broedsje (onbezoldigd)

In beginsel vergadert de directeur-bestuurder in principe maandelijks met haar staf. In de staf zitten vertegenwoordigers van de afdelingen Collectiebeheer, Educatie, Facilitaire Zaken, Marketing, Tentoonstellingen en Financiën. Naast de directeur-bestuurder (algemeen beheer) bestond de staf per 31 december 2023 uit de volgende personen: dhr. P. Koomen (Conservator), dhr. D. Voeten (opvolgend conservator) mevr. I. Meutgeert (Educatie), de heer K. de Vries (Technische dienst), mevr. E. Roetman (Marketing), mevr. H. Hofman (Tentoonstellingen) en dhr. S. Halbesma (Financiën).

Tijdens de staf overleggen worden belangrijke bestuursbesluiten besproken. Tevens is er regelmatig overleg tussen de directeur-bestuurder en de controller over de financiële en facilitaire aangelegenheden van het NMF.

Samenstelling Raad van Toezicht 2023

De Raad van Toezicht bestaat uit minimaal 3 en maximaal 7 natuurlijke personen. De leden worden door de Raad van Toezicht zelf benoemd.

Per 4 december 2023 zijn de heer S.A.J. Haverkamp en de heer J.M. Wenzel afgetreden.

Als plaatsvervangers zijn mevrouw A. van Weelden en de heer R.E. van Zuidam toegetreden tot de Raad.

Nevenfuncties

Om de regels van de Governance Code na te leven heeft de Raad regelmatig aandacht voor de principes die daarmee samenhangen. Eén onderdeel daarvan is dat de Raad objectief en onafhankelijk tot besluitvorming moet komen. Daarom dient ongewenste belangenverstrengeling te worden vermeden. Onder verwijzing naar artikel 9 lid 6 van de statuten worden de nevenfuncties van de Raadsleden jaarlijks in het bestuursverslag vermeld:

-De heer J.G. Kramer, Dokkum

Hoofdfuncties:

- Burgemeester van de gemeente Noardeast-Fryslân
- Nevenfuncties*
- Geen nevenfuncties

-De heer J.O. Möller, Groningen

Nevenfuncties (onbezoldigd):

- Secretaris van Vrijmetselaarsloge In Tenebris Lux in Groningen
- Secretaris van de Vrijwillige Vereniging van Eigenaren Mondriaanstraat Groningen

-Mevrouw J.J. van Dellen, Boksum

Hoofdfunctie:

- Senior Adviseur Economische Zaken bij Gemeente Leeuwarden

Nevenfuncties (onbezoldigd):

- Bestuurslid van "Uitvaartvereniging Boksum"
- Bestuurslid van "Vereniging Dorpsbelangen Boksum"
- Penningmeester van "Vereniging van Warmbloedpaardenfokkers Surhuisterveen en omstreken"

De heer N.W. de Boer, Leeuwarden

Nevenfuncties:

- Commissaris en voorzitter auditcommissie Stichting SBOH
- Commissaris en voorzitter auditcommissie Zevenwouden Verzekeringen

-De heer K.D.E. Bolhuis, Burgum

Hoofdfuncties:

- Ambassadeur in loondienst bij NHL Stenden Academy of Business & Leadership
- Eigenaar KOR bisnis Interimmanagement en consultancy voor strategie en leiderschapsvraagstukken
- Mede eigenaar Bewust Geregeld BV Adviesbureau voor Familiebedrijven

Nevenfuncties (onbezoldigd)

- Lid RvT Stichting Popcultuur de Neushoorn
- RvT lid cultuurlab Stichting Het Achterland
- Voorzitter Stichting Businessclub foar it Fryske Gea

-Mevrouw A. van Weelden, Menaam

Hoofdfuncties:

- Secretaris College van Bestuur NHL Stenden Hogeschool

Nevenfuncties:

- Lid bestuur Fries Juridisch Genootschap
- Lid algemeen bestuur Senioren Academie Groningen (namens werkgever)
- Lid bestuur Ondernemersvereniging MTV Rengerspark e.o.(namens werkgever)

-De heer R.E. van Zuidam, Earnewâld

Hoofdfuncties:

- Creative Director, Odyssey.org

Nevenfuncties:

- Lid Raad van Toezicht, DC Terra

Leden van de Raad van Toezicht (hierna te noemen RvT) worden benoemd door de RvT en worden benoemd voor een periode van 4 jaar. Een aftredend lid van de RvT kan statutair tweemaal worden herbenoemd. In afwachting van een toekomstige statutenwijziging en in overeenstemming met de regels volgens de Governance Code heeft de Raad besloten dat een 4-jaarlijkse herbenoeming slechts eenmaal kan plaatsvinden.

Het rooster van Aftreden ziet er als volgt uit:

Naam	Functie	Aftredend volgens rooster	
		1ste	2de (def)
J.G. Kramer	voorzitter	jul-26	jul-30
J.O. Möller	secretaris	jun-24	jun-28
J.J. van Dellen	lid	jun-24	jun-28
N.W. de Boer	lid	jun-24	jun-28
K.D.E. Bolhuis	lid	jul-26	jul-30
A van Weelden	lid	dec-27	dec-31
R.E. van Zuidam	lid	dec-27	dec-31

Binnen de RvT functioneren twee commissies:

- Remuneratiecommissie: deze commissie houdt zich bezig met het belonings- en personeelsbeleid in de ruimste zin des woords; per balansdatum bestaat de commissie uit de heer Kramer en mevrouw Van Weelden.
- Auditcommissie: deze commissie adviseert gevraagd en ongevraagd de RvT over rechtmatigheid en doelmatigheid van het financieel beheer en beleid van de stichting. De commissieleden zijn mevrouw Van Dellen en de heer De Boer.

In het belang van het NMF hadden per balansdatum de volgende RvT-leden zitting in het bestuur van de Stichting Behoud Gebouw Fries Natuurhistorisch Museum:

J. Kramer (voorzitter)	J.O. Möller (secretaris)
N.W. de Boer (penningmeester)	J.J. van Dellen

Alle leden van de RvT zijn tevens bestuurslid van de Stichting Gerrit Stobbe Fonds. De heer Kramer en de heer Möller zijn respectievelijk voorzitter en secretaris.

Jaarrekening Natuurmuseum Fryslân 2023

Activiteiten Raad van Toezicht

Algemeen

Normaliter vergadert de RvT één keer per kwartaal tezamen met de directeur-bestuurder. Daarbij brengt de directeur-bestuurder verslag uit aan de Raad over de ontwikkelingen met betrekking tot het museum en de door haar genomen besluiten. Er vindt regelmatig overleg plaats tussen de voorzitter en de directeur-bestuurder.

Bestuur en organisatie

In het verslagjaar zijn er 4 vergaderingen geweest waarbij alle voorkomende bestuurszaken van het museum naar aanleiding van de door de directeur-bestuurder gedane mededelingen aan de orde zijn geweest zoals tentoonstellingen, bezoekerijfers en personeels- en vrijwilligersaanlegenheden. Voorts heeft de Raad zich laten bijpraten over de onderhoudsstatus van het museum met de daaraan gekoppelde en in het boekjaar gereedgekomen MeerJarenOnderhoudsplanning. In verband met de door de bestuurder ontwikkelde huisvestingsplannen waarin de omgeving van het museum is betrokken, zijn de onderhoudswerkzaamheden voor zover mogelijk in afwachting daarvan doorgeschoven naar de nabije toekomst. Met betrekking tot de collectie is de Raad geïnformeerd over het door de conservator herschreven collectieplan. De Raad heeft er bij de directeur-bestuurder op aangedrongen om te komen tot een plan voor verdere digitalisering van het museum en buiten de goedgekeurde begroting daarvoor € 40.000 tot € 55.000 vrij te maken. In het voorjaar heeft de gehele Raad een gesprek gehad met de Personeels-, Vrijwilligersvertegenwoordiging. Voor het ontwikkelen van een meerjarenvisie is externe deskundigheid ingeschakeld.

Raadsaangelegenheden

Aangaande zelfreflectie streeft de Raad naleving van wettelijke regelgeving na en controleert regelmatig of aan de bepalingen van de Governance Code wordt voldaan.

In het verslagjaar is een aangepast Toezichtplan goedgekeurd. Er is geconstateerd dat met betrekking tot de in de statuten genoemde 4-jaarlijkse zittingstermijnen van raadsleden drie zittingstermijnen achter elkaar in strijd is met de Code. Hoewel het niet noodzakelijk is, is aan de directeur-bestuurder gevraagd om de statuten dienovereenkomstig door een notaris te laten aanpassen. De heren Haverkamp en Wenzel zaten in het laatste jaar van hun tweede zittingstermijn en zijn daarom per 4 december 2023 uit functie getreden. Per deze datum zijn tot de Raad toegetreden mevrouw A. van Weelden en de heer R.E. van Zuidam.

Commissies

De remuneratiecommissie heeft regelmatig met de directeur-bestuurder gesproken over haar functioneren en de personele ontwikkelingen binnen de organisatie. Tevens heeft de remuneratiecommissie aangaande het functioneren van de directeur-bestuurder een gesprek gehad met de staf van het museum. Per ultimo het verslagjaar bestond de remuneratiecommissie uit mevrouw Van Weelden en de heer Kramer. De auditcommissie vergaderde enkele malen regulier en enkele malen over de verbetering van de informatievoorziening aan de RvT. Voor dit onderwerp is de heer Bolhuis toegevoegd aan de Auditcommissie.

Financiën

De auditcommissie heeft in het boekjaar diverse beschouwingen gedaan aangaande de jaarrekening 2022, diverse tussentijdse cijfers in het boekjaar en de begroting voor het jaar 2024. Dit heeft er binnen de Raad in geresulteerd dat de jaarrekening 2022 in de vergadering van 27 juni 2023 is goedgekeurd.

Personele zaken

Over het gehele jaar 2023 heeft het NMF 15,4 fte's in dienst gehad ten opzichte van 13,5 fte's in 2022. Dit is een toename met 1,9 fte. Deze toename heeft grotendeels te maken met de jubileumactiviteiten waarvoor ongeveer 0,3 extra fte's zijn aangetrokken voor de Front-Office. Als gevolg van personele wisselingen was het aantal fte's van de Educatie-afdeling in 2022 van 2,7 gedaald naar 2,2 fte. Dit is in 2023 rechtgetrokken waarbij nog 0,6 fte extra is ingezet in verband met extra activiteiten wegens het jubileum. Voorts is een nieuwe functie van tentoonstellingsmedewerker in het leven geroepen die sinds 2015 werd ontbeerd. Deze functie betreft 0,7 fte en heeft in 2023 voor 0,4 fte aan de toename bijgedragen.

In het boekjaar heeft één medewerker ontslag genomen. Deze functie is intern weer ingevuld.

Het ziekteverzuimpercentage is in 2023 gedaald van 7,9% (374 verzuimdagen) in 2022 naar 6,1% (343 verzuimdagen) in 2023. Dit cijfer is sterk beïnvloed door één langdurig ziektegeval. Geschoond voor langdurige ziekte is het percentage 2,9%.

Volgens cijfers van het CBS bedroegen de gemiddelde verzuimpercentages in de sector cultuur, sport en recreatie in 2023 4,6% (2022: 5,2%).

Vrijwilligerswerk

In het boekjaar is een bedrag van € 26.598 aan vrijwilligersvergoedingen verstrekt; dit correspondeert met 6.673 uren. De vrijwilligersvergoedingen vallen onder een fiscale faciliteit van de overheid en bedroegen in 2022 € 12.524,50 met 2.991 uren. In 2022 zijn de vergoedingen verstrekt van 1 juli tot en met 31 december. Verhoudingsgewijs betekent dit dus een toename van 6½%. Dit hangt samen met de vele (jubileum)activiteiten in het jaar 2023.

Huisvesting

Vanaf 1987 is het Natuurmuseum Fryslân gevestigd in het voormalige "Nieuwe Stadsweeshuis". Het pand is een historisch gebouw dat van 1675 tot 1953 als weeshuis heeft gefunctioneerd. Vanaf 2001 tot en met 2005 is het pand grondig verbouwd en is sindsdien de binnenplaats voorzien van een dakconstructie. De grootte en de ouderdom van het gebouw brengen met zich mee dat er regelmatig groot onderhoud dient te worden uitgevoerd. Om goed zicht te krijgen op de toekomstige uit te voeren onderhoudswerkzaamheden is ultimo 2022 aan een consultancybureau opdracht gegeven voor het ontwikkelen van een MeerJarenOnderhoudsPlan, hierna te noemen MJOP. Medio het jaar is de rapportage rond gekomen waarbij is vastgesteld dat met het prijspeil in 2023 tot en met 2030 voor een bedrag van € 758.000 onderhoudskosten zijn te verwachten, waarvan een deel mogelijk subsidiabel zal zijn. Een aantal onderhoudskosten zijn onvermijdelijk maar zover mogelijk wordt dit onderhoud in verband met andere huisvestingsplannen voorlopig opgeschort.

Door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in het kader van de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (SIM) over de jaren 2020 tot en met 2025 een bijdrage van € 59.793 is toegekend. Als voorschot daarop wordt jaarlijks een bedrag van € 8.968 ontvangen.

Bij beschikking 8 december 2023 is door de provincie Fryslân een projectsubsidie beschikbaar gesteld voor herstel van het dak.

De subsidie bedraagt 50% van de kosten ad. € 109.993 en bedraagt derhalve € 54.997. De werkzaamheden dienen uiterlijk 11 december 2024 te worden gestart en dienen 2 jaar daarna te zijn voltooid.

Verduurzaming pand

De provincie heeft een speciale uitkering van het Rijk ontvangen die kan worden ingezet voor het opstellen van complete business cases voor het verduurzamen van een specifieke groep van kleine maatschappelijke vastgoedeigenaren. Daartoe is een Klimaat Ontzorgings Programma voor de jaren 2022 en 2023 uitgerold. De coördinatie daarvan ligt bij de Stichting Erfgoed & Publiek i.s.m. Museumfederatie Fryslân.

Het Natuurmuseum neemt deel aan dit ontzorgingsprogramma waarbij de hoofdpunten van het onderzoek de volgende punten zijn:

- duidelijkheid krijgen over de mogelijkheden voor verduurzamingsmogelijkheden;
- onderzoek mogelijkheden voor opwekking zonne-energie via het atriumdak;
- het realiseren van een energieneutrale situatie in de toekomst.

Collectie

Per balansdatum waren er 336.722 voorwerpen geregistreerd. Dit zijn 8.076 meer dan vorig jaar. De schatting is dat er ultimo het jaar 390.000 objecten in de collectie aanwezig waren tegenover ca 365.000 bij aanvang van het jaar. Dankzij diverse grote schenkingen, waarvan voornamelijk insecten en fossielen, is de collectie met rond 25.000 objecten toegenomen. Daarmee is de registratiegraad gedaald van 90% naar 86,4%. Vanwege nieuwe schenkingen en doordat de registratie van schenkingen in de jaren 2019-2022 maar ten dele kon worden ingelopen liep de registratiegraad terug.

Met betrekking tot de collectie hebben in 2023 de onder andere de volgende acties plaatsgevonden:

- Uitgeschreven is 1 voorwerp;
- In verband met het 100-jarig bestaan zijn er diverse restauraties uitgevoerd zoals de door Gerrit Bosch opgezette nandoe;
- Voor tentoonstellingen alsmede voor educatieve activiteiten zijn objecten gerestaureerd en/of toegevoegd aan de collectie;
- In 2023 werden ten behoeve van bruiklenen en tentoonstellingen 216 objecten gefotografeerd. Per balansdatum waren er 16 voorwerpen in bruikleen gegeven;
- Er zijn door de conservator diverse lezingen gegeven en rondleidingen en demonstraties voor belanghebbenden gehouden;
- Via diverse media, zoals VARA's Vroege Vogels en Omrop Fryslân is de pers te woord gestaan:

Openstelling museum

In het verslagjaar mocht het museum 80.000 (2022: 49.000) bezoekers verwelkomen. Dit is ten opzichte van 2022 een stijging met 62,6%. Voor het verslagjaar waren er 64.750 bezoekers begroot. Hiermee werd € 90.000 meer aan entree-opbrengsten gerealiseerd.

Extern relatiebeheer

Er worden contacten onderhouden met diverse organisaties op het gebied van natuuronderzoek en behoud. Veel contacten zijn regionaal maar ook landelijk zijn de contacten cruciaal. Niet alleen voor gezamenlijke aanpak van problemen maar ook om van elkaar te leren.

Exposities

Vanaf het begin van het jaar tot het einde van de zomervakantie liep de grote expositie "T.rex in Town" In het kader van het jubileum is in het museumcafé blijvend een tentoonstelling over het 100-jarig bestaan van het museum gerealiseerd. In het najaar was de expositie "Spreeuwendans" te bezichtigen.

Activiteiten

Aanvullend op de expositie "T.rex in Town" werden diverse workshops georganiseerd. Tijdens de herfstvakantie werden activiteiten georganiseerd rondom het thema "plastic afval. Toepasselijk werd dit "De Grote Zooizee" genoemd. Naast vele andere activiteiten in het teken van het jubileumjaar werd naast onder andere het lange jubileumweekend en de gratis donderdag ook nog een symposium Landschapsdiversiteit georganiseerd.

Marketing

De reclamecampagne die in 2022 met de T.rex expositie was ingezet is in 2023 doorgetrokken. Zo is er voor een bedrag van € 20.000 meer aan promotie besteed. Deze extra inzet werd noodzakelijk geacht om de hoge bezoekersaantallen te kunnen continueren.

Financiën

Algemeen

Na de Coronajaren waarbij het museum het hoofd boven water kon houden dankzij overheids- en provinciale subsidies brak in 2023 weer een normaal jaar aan. In de begroting was er rekening mee gehouden dat de kosten voor 46,3% konden worden gefinancierd met subsidiegelden van de provincie en 24,4% overige subsidies. In verband met de T.rex expositie was de verwachting dat de entreegelden voor 25,5% konden bijdragen aan de bekostiging van de activiteiten. Tevens was er nog een bedrag van € 33.000 gereserveerd voor jubileumactiviteiten.

Achteraf is het boekjaar qua bezoekers zeer succesvol gebleken waardoor de bijdrage van bezoekers op een percentage van 33,1% is uitgekomen. Doordat de provinciale subsidies tot en met 2022 nog niet geheel waren besteed kon nog een bedrag van € 120.000 worden gebruikt om de meerkosten te dekken. Dit bedrag is in het boekjaar geheel voor de exploitatie aangewend waardoor de provinciale subsidies uitkwamen op 51,7% van de exploitatie-omvang. De werving van extra fondsen zat nog steeds in een opbouwende fase en kwam uit op 11,2%.

Het jaar 2023 stond geheel in het teken van het jubileum, waarbij diverse activiteiten zijn georganiseerd. Over de financiële situatie is aan het Bestuur en de Raad van Toezicht regelmatig met tussentijdse financiële verslagen gerapporteerd. In de jaarrekening is conform de RJK C1 de Staat van Baten en lasten opgenomen. Als alternatief is in de bijlage een aangepaste resultatenrekening opgenomen.

De afwijkingen van de cijfers van het verslagjaar ten opzichte van de begroting kunnen als volgt inzichtelijk worden gemaakt:

	Toelichting:	€
Subsidie provincie Fryslân	a	13.998
Overige subsidies	b	-132.622
Entreegelden	c	90.385
Overige opbrengsten	d	-667
Opbrengst commerciële activiteiten	e	1.680
Personeelskosten	f	-17.271
Vrijwilligerskosten	g	-2.916
Huisvesting	h	-11.016
Afschrijvingen	i	-4.861
Collectie en preparateursatelier	j	3.786
Front Office	k	-15.293
Exposities	l	-34.852
Educatie en activiteiten	m	32.089
Marketing	n	-18.552
Overige kosten	o	-22.970
		<u>-119.084</u>

De afwijkingen kunnen als volgt (in lettervolgorde) worden toegelicht:

Opbrengsten:

- Bij beschikking de dato 8 juli 2020 (kenmerk 01770176) is door de Provincie Fryslân voor de jaren 2021 tot en met 2024 subsidie toegekend in het kader van de Subsidieregeling Musea en Kunstinfrastuctuur tot een bedrag van € 500.000 per jaar; in totaal € 2.000.000.
Bij het opstellen van de begroting was de prijscompensatie over 2023 nog niet bekend. Nadat bij schrijven van de provincie dd. 25 januari 2023 (kenmerk 02071046) een indexatie was toegezegd van 3,3% is gedateerd 24 oktober 2023 nog een aanvullende indexatie verstrekt van 1,85% waardoor de subsidie-inkomsten van de provincie voor € 14.000 hoger konden worden ingeboekt.
- De overige subsidies waren € 133.000 optimistischer ingeschat dan is uitgekomen. De verwachting was dat er nog een bedrag van € 150.000 als compensatie voor de gedeerde provinciale subsidies in de exploitatie mogelijk moesten zijn. De praktijk heeft uitgewezen dat voor het verkrijgen van subsidies specifieke doelstellingen met de te verkrijgen geldmiddelen noodzakelijk zijn.
- Gerelateerd aan de hoge bezoekersaantallen voor de blockbuster tentoonstelling T.rex in Town is voor een bedrag van € 90.000 meer aan entree-opbrengsten binnen gekomen.
- Ten opzichte van het voorgaande jaar 2022 zijn de sponsorgelden met rond € 4.000 tegen gevallen. Deels is dit door rente-inkomsten gecompenseerd maar per saldo komen de overige opbrengsten lager uit.
- Mede dankzij de hoge bezoekersaantallen zijn de opbrengsten voor commerciële activiteiten (met name de winkel) iets gunstiger geweest.

Uitgaven:

f) De hogere personeelskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Vershil</i>
	€	€	€
Beheer en administratie	€ 241.209	€ 255.402	-14.194
Collectiebeheer	€ 96.265	€ 89.854	6.411
Front Office	€ 130.535	€ 113.373	17.162
PR & Marketing	€ 81.336	€ 78.939	2.397
Educatie	€ 198.346	€ 182.436	15.910
Technische Dienst	€ 109.524	€ 110.770	-1.246
Preparateursatelier	€ 37.291	€ 36.139	1.152
Medewerkers Tentoonstellingen	€ 92.281	€ 102.603	-10.322
	<u>€ 986.788</u>	<u>€ 969.517</u>	

- Als gevolg van het niet invullen van de vacature voor administratieve ondersteuning zijn de kosten voor Beheer en Administratie lager gebleven dan was voorzien.
 - De hogere kosten voor Collectiebeheer hangen samen met de overdracht van de werkzaamheden de zittende conservator naar de opvolgende conservator.
 - Voor de Front Office is sprake geweest van ±70% meer inzet van baliemedewerkers ten opzichte van wat was begroot. Deze extra inzet was nodig vanwege inzet voor jubileumwerkzaamheden.
 - In verband met de drukke werkzaamheden is de inzet van een educatieve medewerker met 8 uren per week uitgebreid. Mede wegens hogere looneisen zijn de kosten voor de afdeling educatie daardoor € 19.000 hoger uitgevallen dan was begroot.
 - Doordat in de vacature voor tentenstellingsmedewerker pas later kon worden voorzien heeft dit gezorgd voor een meevaller van € 10.000.
- g) De vrijwilligerskosten die voornamelijk bestonden uit activiteiten en consumpties waren niet begroot.
- h) De kosten voor het gebouw waren € 25.000 hoger dan begroot. De oorzaak daarvan ligt in uitbestede werkzaamheden voor het maken van een meerjarenonderhoudsplan en onvoorziene uitgaven aan het gebouw. Daartegenover waren de energiekosten zo'n € 13.500 lager dan begroot.
- i) De afschrijvingen hebben voornamelijk betrekking op investeringen eind 2022 in ICT voorzieningen.
- j) Deze meevaller betreft voornamelijk het preparateursatelier.
- k) Annex met de hoge bezoekersaantallen zijn de schoonmaakkosten ten opzichte van 2022 met € 12.000 gestegen en deze kosten waren € 16.000 hoger dan was begroot.
- l) Zoals uit de toelichting bij de jaarcijfers blijkt, zijn de meerkosten vooral te herleiden naar het opknappen van vaste exposities.
- m) Ten opzichte van 2022 zijn deze kosten bijna verdubbeld. In verband met de T.rex-expositie was rekening gehouden met extra activiteiten waarvoor subsidie zou worden aangevraagd. Met het uitblijven van subsidies en in verband met al lopende jubileumactiviteiten zijn deze activiteiten niet uitgevoerd, waardoor de kosten z'n € 32.000 lager zijn dan was begroot.

- n) In verband met De T.rex expositie is € 19.000 meer uitgegeven dan was begroot. Hier staat tegenover dat er voor € 90.000 meer entreegelden is binnengekomen dan was begroot.
- o) In het boekjaar is expertise ingehuurd voor onderzoek naar automatisering en internet. Deze kosten bedroegen in 2023 een bedrag van € 19.000. Doordat deze kosten niet waren begroot was dit de belangrijkste afwijking binnen de overige kosten.

Financiële positie

Liquiditeit

Het werkkapitaal (vlottende activa + liquide middelen +/- kortlopende schulden) is met € 5,9% afgenomen tot een bedrag van € . Dit betekent dat het museum op de korte termijn de kortlopende verplichtingen goed kan nakomen. De liquide middelen zijn ten opzichte van het vorige boekjaar met een bedrag van € 96.952 (zie het kasstroomoverzicht op pag. 21) afgenomen.

Solvabiliteit

Hoewel de solvabiliteit is verslechterd kan de solvabiliteit met 72,7% van het balanstotaal nog steeds als zeer goed worden aangemerkt. Hierbij is echter geen rekening gehouden met de ingeschatte kosten voor het toekomstig onderhoud aan het pand.

Financiële risico's

Subsidies

In het verleden bood de structurele subsidie van de provincie zekerheid om structurele kostenposten zoals de lonen te kunnen blijven betalen. Daarom werd ook het criterium gehanteerd dat de loonpost niet hoger mocht zijn dan deze subsidie. Met de gewijzigde subsidiëringssystematiek is hieraan een einde gekomen. Daarmee is het Museum afhankelijk geworden van onzekere inkomstenstromen uit subsidies van derden en entreegelden. De entreegelden zijn met 80.000 bezoekers boven verwachting uitgekomen. De realisatie van subsidieverstrekingen heeft een aanlooptijd nodig en is in 2023 tegenvallend gebleken.

Beheersingsmaatregelen

De organisatie van de activiteiten in het museum is gericht op efficiency en interne beheersing. Om de volledigheid en de juistheid van de diverse opbrengstcategorïeën te waarborgen bestaan er diverse functiescheidingen, procedures en vastleggingsmethoden. Binnen het museum worden de volgende opbrengstcategorïeën onderscheiden: winkel, verhuur ruimten en toegang museum. Met betrekking tot de inkoop worden alle posten door de verantwoordelijke personen geaccordeerd en door de directeur-bestuurder beoordeeld en betaald. Kleine kasuitgaven worden door de directeur-bestuurder achteraf periodiek bij wijze van steekproef beoordeeld.

Waargenomen belangenverstrengelingen worden weggenomen dan wel gekanaliseerd.

Begroting Resultatenrekening 2024

De begrote Resultatenrekening voor het jaar 2024 ziet er als volgt uit:

	Begroting 2024 €
Baten	
Provinsje Fryslân	709.000
Stimuleringssubsidies	0
Projectsubsidies	326.611
Loonkostensubsidies	28.300
Overige subsidies	80.000
Generieke subsidies	0
Totaal subsidies	1.143.911
Entreegelden	521.088
Overige opbrengsten	45.475
Vrijval reserves	0
Opbrengsten overige activiteiten	126.850
	<hr/>
Totaal	<u>1.837.324</u>
Lasten	
Personeelskosten	1.067.531
Vrijwilligerskosten	0
Huisvesting en Technische Dienst	121.000
Afschrijvingen	12.000
Collectie	20.700
Front Office	67.650
Exposities	228.270
Educatie en activiteiten	80.565
Marketing	75.900
Overige kosten	86.440
Kosten overige activiteiten	65.200
	<hr/>
Totaal	<u>1.825.256</u>
Saldo resultaat	<u>12.068</u>

Naleving regelgeving Cultural Governance

WNT-verantwoording 2023 Stichting Fries Natuurhistorisch Museum

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Stichting Fries Natuurhistorisch Museum. Het voor Stichting Fries Natuurhistorisch Museum toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000. Dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt:

bedragen x € 1

F. Hernamdt

Functiegegevens	Directeur- bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 -31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,89
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging (bedragen x € 1)	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 79.421
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 6.012
Totale bezoldiging	€ 85.433
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 198.470
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	

	<i>F. Hernamdt</i>	<i>R. Woering</i>
Gegevens 2022		
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/02 - 31/12	01/01 -31/01
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,89	0,7
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 61.819	€ 14.019
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 6.312	€ 1.312
Totale bezoldiging 2021	€ 68.131	€ 15.331
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 198.000	€ 12.600

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

In het kalenderjaar zijn er geen leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking voor de organisatie werkzaam geweest.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Hiervan is geen sprake.

1d. Topfunctionarissen alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt met een bezoldiging van € 1.700 of minder

De leden van de RvT van de Stichting Fries Natuurhistorisch Museum doen hun werkzaamheden onbezoldigd.

In het kalenderjaar bestond de RvT uit de volgende leden:

- S.A.J. Haverkamp (voorzitter)
- J.M. Wenzel (lid)
- N. W. de Boer (lid)
- J.O. Möller (secretaris)
- J.J. van Dellen (lid)
- J.G. Kramer (lid)
- K.D.E. Bolhuis (lid)

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt

Niet van toepassing.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2023

	31.12.2023		31.12.2022	
	€		€	
Actief				
Vaste activa				
Gebouwen	238.099		223.463	
Inventaris	<u>10.253</u>	248.352	<u>9.625</u>	233.088
Vlottende activa				
Vorraden	35.272		24.865	
Debiteuren	5.500		2.958	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	31.927		50.264	
Vorderingen en overlopende activa	<u>99.814</u>	172.513	<u>233.710</u>	311.796
Liquide middelen		702.171		799.122
		<u>1.123.036</u>		<u>1.344.006</u>

	31.12.2023		31.12.2022	
	€		€	
Passief				
Eigen vermogen				
Vermogen gerelateerd aan het gebouw	223.463		223.463	
Algemene Reserve	371.718		521.754	
Bestemmingsreserves	98.250		131.412	
Fondsen	<u>224.198</u>	917.629	<u>300.634</u>	1.177.262
Vorzieningen		21.304		24.692
Kortlopende schulden				
Crediteuren	48.914		38.641	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	32.633		27.186	
Overige schulden	24.801		29.924	
Overlopende passiva	<u>77.755</u>	184.103	<u>46.301</u>	142.052
		<u>1.123.036</u>		<u>1.344.006</u>

Staat van Baten en Lasten 2023

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Baten			
Subsidie provincie Fryslân	695.958	681.960	668.917
Overige subsidies	250.182	382.804	400.658
Entreegelden	522.735	432.350	391.558
Overige opbrengsten	23.665	24.332	21.376
Opbrengsten overige activiteiten	113.365	85.700	66.065
Totaal	<u>1.605.904</u>	<u>1.607.146</u>	<u>1.548.574</u>
Lasten			
Personeelskosten	986.788	969.517	817.015
Vrijwilligerskosten	2.916	0	6.080
Facilitaire Zaken en Huisvesting	135.316	124.300	79.473
Afschrijvingen en Afwaarderingen	4.861	0	334
Collectie en preparateursatelier	20.214	24.000	19.832
Front Office	80.993	65.700	50.126
Exposities	304.430	269.578	150.986
Educatie en activiteiten	71.811	103.900	37.936
Marketing	106.952	88.400	79.686
Overige kosten	79.170	56.200	69.446
Kosten overige activiteiten	72.085	46.100	39.848
Totaal	<u>1.865.537</u>	<u>1.747.695</u>	<u>1.350.762</u>
Saldo staat van baten en lasten	<u>-259.633</u>	<u>-140.549</u>	<u>197.812</u>

Bestemming van het resultaat 2023

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Resultaten activiteiten:			
Verhuur Ruimten	5.908	7.400	5.114
Winkel	29.405	19.800	14.494
Arrangementen/Horeca	378	1.760	36
Totaal (Algemene Reserve)	35.691	28.960	19.645
<i>Activiteiten gesubsidieerd door de provincie (Algemene Reserve)</i>	<i>-185.726</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Toevoeging aan Reserves/fondsen:			
Rijksbijdrage vrij te besteden	0	0	159.684
Fonds SIM-subsidie	8.968	0	26.909
Fonds T.rex	0	0	64.740
Fonds Overige jubileumactiviteiten	1.500	0	0
Gerrit Stobbe Fonds	1.007	0	37
Fonds realisatie web-app	10.377	0	15.200
Fonds gratis dag 2023	30.000	0	11.500
Fonds Interactieve Tafel	30.000	0	0
Fonds Paleontologie	31.860	0	0
Fonds Registratie Collectie	12.500	0	0
Fonds Sichtberens Frysk	60.000	0	0
Fonds Voorjaarsvakantie 2024	3.500	0	0
Onttrekking aan reserves/fondsen:			
Reserve Eeuwfeest	-33.162	-33.162	0
Fonds SIM-subsidie	-23.110	0	0
Fonds Prov. Fryslân	-114.919	-104.647	-46.495
Fonds T.rex	-31.700	-31.700	-33.040
Fonds ontwikkeling Web-app	-9.975	0	-5.225
Fonds Het Leeuwarder Bos	-377	0	0
Fonds Audiotour	-4.857	0	-15.143
Fonds gratis dag 2023	-41.500	0	0
Fonds Interactieve Tafel	-27.218	0	0
Fonds Sichtberens Frysk	-7.942	0	0
Fonds Paleontologie	-4.550	0	0
	-259.633	-140.549	197.812

Kasstroomoverzicht over 2023

	2023	2022
	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo Staat van Baten en Lasten	-259.633	176.812
(Des)investeringen	-20.125	-9.959
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen en overige waardeverminderingen	4.861	334
Fondsen en Voorzieningen	<u>-3.389</u>	<u>14.487</u>
	1.472	14.821
Veranderingen in het werkkapitaal:		
Mutatie operationele vorderingen	139.283	151.565
Mutatie operationele kortlopende schulden	<u>42.051</u>	<u>-83.297</u>
	181.334	68.268
Mutatie geldmiddelen	<u>-96.952</u>	<u>249.941</u>

Toelichting op de jaarrekening

Algemeen

De jaarrekening heeft betrekking op de stichtingen:

- Stichting Fries Natuurhistorisch Museum;
- Stichting Behoud Gebouw Fries Natuurhistorisch Museum en de
- Stichting Gerrit Stobbe Fonds.

Via de RvT ligt de zeggenschap over de stichtingen geheel bij de Stichting Fries Natuurhistorisch Museum. De nauwe verwantschap tussen de stichtingen houdt materieel in dat deze stichtingen als één geheel kunnen worden beschouwd. Op basis hiervan zijn de jaarrekeningen van de stichtingen samengevoegd. De activiteiten van het geheel vinden plaats bij de Stichting Fries Natuurhistorisch Museum. Met betrekking tot de Stichting Behoud Gebouw Fries Natuurhistorisch Museum is er alleen sprake van vermogen wat is vastgelegd in het gebouw waarin het museum is gehuisvest. Een nadere toelichting is gegeven bij de post "Vermogen gerelateerd aan het gebouw" op de balans. Het Gerrit Stobbe Fonds beschikt alleen over spaargelden. Omdat de zeggenschap over deze gelden alleen berust bij de RvT van het NMF zijn deze gelden als fonds aangemerkt.

Stelselwijziging

Tot en met 2022 zijn de groot onderhoudskosten verrekend via een voorziening waarmee de geschatte toekomstige kosten over de jaren konden worden geëgaliseerd. Er is een inventarisatie gemaakt van het noodzakelijke groot onderhoud in de toekomst. Hierbij is geconstateerd dat een groot deel daarvan afhankelijk van subsidiemogelijkheden zal kunnen worden aangepakt. Daarnaast oriënteert het NMF zich op aangepaste huisvesting in de binnenstad in samenwerking met diverse partijen. Op basis daarvan is het passender om een nieuw stelsel toe te passen en het groot onderhoud te activeren en daarop af te schrijven. Rekening houdend met de jaarverslaggevingsrichtlijnen is de voorziening per begin 2022 opgeheven ten gunste van de Algemene Reserve. De mutaties in de Voorziening Groot Onderhoud over 2022 zijn aangepast aan het nieuwe stelsel. Daarbij is vastgesteld dat de vanaf 2020 ontvangen SIM-gelden ten onrechte niet als fonds op de balans zijn opgenomen. Deze tekortkoming is ten behoeve van de vergelijkbaarheid eveneens hersteld. Zoals blijkt uit de toelichting op de Algemene Reserve wordt € 100.890 uit de Voorziening Groot Onderhoud aan de Algemene Reserve toegevoegd. Het effect op het jaarsaldo over 2023 is nagenoeg nihil.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De verslaggeving geschiedt volgens de richtlijnen voor de jaarverslaggeving, RJK C1.

Uitgaven worden geactiveerd voor zover het de verwachting is dat deze uitgaven de algemene activiteiten van de organisatie duurzaam zullen dienen. Uitgaven die in rechtstreeks verband staan met de serviceverlening aan bezoekers en welke zonder subsidieverlening niet rendabel zijn worden ineens als last genomen. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd volgens het kostprijsmodel. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Voor zover niet anders is vermeld, geschiedt de waardering tegen de nominale waarde.

Jaarrekening Natuurmuseum Fryslân 2023

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze post is afzonderlijk als voorziening op de balans opgenomen.

Vorraden

De voorraden van de winkel worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Voorzieningen

Algemeen

Tenzij anders vermeld worden de voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en na eerste verwerking tegen geamortiseerde kostprijs. Daar waar geen sprake is van (dis)agio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben. Indien baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen in het verslagjaar niet volledig zijn besteed, dient de Organisatie de omvang van de nog niet bestede bedragen via de resultaatbestemming toe te voegen aan de bestemmingsreserves respectievelijk bestemmingsfondsen. Indien de Organisatie in een volgend verslagjaar uit deze bestemmingsreserves respectievelijk bestemmingsfondsen put, dient zij deze besteding in de staat van baten en lasten als last te verwerken. Zij dient deze besteding te verwerken via de resultaatbestemming als een onttrekking aan de bestemmingsreserves respectievelijk bestemmingsfondsen.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode.

Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

Vaste activa

Materiële vaste activa

Verloop over 2023	Gebouw	Inventaris	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari	223.463	9.959	233.422
Investeringsen	15.406	4.719	20.125
	238.869	14.678	253.547
Afschrijvingen	770	4.425	5.195
Afwaardering	0	0	0
Stand per 31 december	238.099	10.253	248.352
Cumulatieve aanschafwaarde voor desinvestering	223.463	14.678	238.141
Cumulatieve afschrijvingen en overige waardevermindering per 31 december		4.425	4.425
Stand per 31 december	223.463	10.253	233.716
Afschrijvingspercentages	33,33%		

Het gebouw betreft het pand Schoenmakersperk 2 in Leeuwarden en is juridisch eigendom van de Stichting BGFNM. Alle voor- en nadelen die uit de exploitatie van het pand voortvloeien, zijn voor rekening en risico van de Stichting NMF. Het economische risico ligt derhalve bij de Stichting NMF. De verkrijgingsprijs voor het pand bedraagt € 223.463 en is tevens restwaarde; op het pand wordt niet afgeschreven.

Op basis van de Wet Onroerende Zaken is de waarde van het pand per peildatum 1 januari 2023 vastgesteld op € 1.510.000,-. Op 23 januari 2019 is het pand ten behoeve van de opstalverzekering getaxeed. De herbouwwaarde van het pand is door taxatiebureau Kakes Waal bv getaxeed op een bedrag van € 10.160.000.

De bedrijfsinventaris is 22 december 2021 door Timbre Taxaties in Uitgeest getaxeed op een bedrag van € 2.250.000. De grootste post daaruit is de OnderWaterSafari, die is getaxeed op een bedrag van € 1.450.000.

Flottende activa

Vorraden

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Vorraad winkel	34.682	24.025
Vorraad tegoedbonnen	<u>590</u>	<u>840</u>
Saldo balans	<u><u>35.272</u></u>	<u><u>24.865</u></u>

Debiteuren

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Totaal debiteuren	5.500	26.025
Af: voorziening mogelijke oninbaarheid	<u>0</u>	<u>23.067</u>
Saldo balans	<u><u>5.500</u></u>	<u><u>2.958</u></u>

Belastingen en premies sociale verzekeringen

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Omzetbelasting	22.993	41.922
Energiebelasting	8.934	8.322
Pensioenpremie	<u>0</u>	<u>20</u>
Saldo balans	<u><u>31.927</u></u>	<u><u>50.264</u></u>

Vorderingen en overlopende activa

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Subsidiënten	39.000	14.000
Entree Museumjaarkaarten	20.872	26.042
Vooruitbetaalde bedragen	12.929	156.246
Overlopende activa	16.085	23.748
Curo Payments	7.743	6.998
Coronasteun NOW	0	6.676
UWV wtl-regeling	3.185	0
Saldo balans	<u>99.815</u>	<u>233.710</u>

Liquide middelen

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Kas	2.923	4.403
Rekening-couranten	39.056	24.263
Spaarrekeningen	660.192	770.455
Saldo balans	<u>702.171</u>	<u>799.122</u>

Eigen vermogen

Vermogen gerelateerd aan het gebouw

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Balans per 1 januari	223.463	223.463
Bij/Af: resultaat boekjaar	<u>0</u>	<u>0</u>
Saldo balans	<u><u>223.463</u></u>	<u><u>223.463</u></u>

Het vermogen gerelateerd aan het gebouw betreft de oorspronkelijke aankoopprijs van het pand Schoenmakersperk 2 te Leeuwarden. Dit is tevens de enkelvoudige balans van de Stichting BGFNM. De balans van de Stichting Behoud Gebouw Fries Natuurhistorisch Museum ziet er als volgt uit:

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Actief		
Vaste activa		
Gebouwen	<u>223.463</u>	<u>223.463</u>
	223.463	223.463
	<u>223.463</u>	<u>223.463</u>
Passief		
Eigen vermogen		
Vrij besteedbaar vermogen	<u>223.463</u>	<u>223.463</u>
	223.463	223.463
	<u>223.463</u>	<u>223.463</u>

Reserves

Algemene Reserve

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Balans per 1 januari	521.754	241.535
Bij: resultaten commerciële activiteiten	35.691	19.644
Bij: overige stortingen	0	159.684
Af: onttrekkingen	<u>185.726</u>	<u>0</u>
	371.718	420.864
Effect stelselwijziging	<u>0</u>	<u>100.890</u>
Saldo balans	<u><u>371.718</u></u>	<u><u>521.754</u></u>

Bestemmingsreserve huisvesting

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Balans per 1 januari	98.250	98.250
Bij dotatie	0	0
Af: onttrekkingen	<u>0</u>	<u>0</u>
Balans per 31 december	<u><u>98.250</u></u>	<u><u>98.250</u></u>

De reserve is gevormd voor toekomstige vervangingsinvesteringen en verwacht noodzakelijk herstelwerk aan het gebouw.

Bestemmingsreserve honderdjarig jubileum

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Balans per 1 januari	33.162	33.162
Bij dotatie	0	0
Af: onttrekkingen	<u>33.162</u>	<u>0</u>
Balans per 31 december	<u><u>0</u></u>	<u><u>33.162</u></u>

Deze reserve is gevormd ten behoeve van de viering van het 100-jarig bestaan van het museum en is daarmee in het jubileumjaar 2023 vrijgevallen.

Fondsen

Gerrit Stobbe Fonds

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Balans per 1 januari	100.773	100.737
Dotatie rente spaarrekening	1.007	36
Af: onttrekkingen	<u>0</u>	<u>0</u>
Saldo balans	<u><u>101.780</u></u>	<u><u>100.773</u></u>

Deze gelden dienen te worden besteed conform de doelstelling van de Stichting Gerrit Stobbe Fonds die luidt: "De stichting heeft ten doel het ondersteunen van de instandhouding van het Fries Natuurmuseum, alsmede voorts al hetgeen daarmee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin".

Bestemmingsfonds Provincie Fryslân

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Balans per 1 januari	114.919	161.414
Bij: reservering volgende jaren	0	0
Af: besteding (voorgaande) jaren	<u>114.919</u>	<u>46.495</u>
Balans per 31 december	<u><u>0</u></u>	<u><u>114.919</u></u>

In het jaar 2021 is een bedrag van € 161.414 van de door de provincie Fryslân in het kader van de Subsidieregeling Musea en Kunstinfrastructuur Fryslân toegekende subsidie onbenut gebleven. Volgens de regels dient deze subsidie in het laatste subsidiejaar geheel te zijn besteed. Daarom is dit bedrag als fonds op de balans opgenomen. In 2022 is een bedrag van 40.586 aan het fonds onttrokken en in 2023 is het bedrag geheel besteed.

Projectbestemmingsfondsen

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Balans per 1 januari	84.941	20.000
Dotatie	212.705	118.349
Af: Fondsonttrekkingen	<u>175.229</u>	<u>53.408</u>
Saldo balans	<u><u>122.418</u></u>	<u><u>84.941</u></u>

Een specificatie van deze fondsen per balansdatum ziet er als volgt uit:

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
SIM-subsidies	12.767	26.909
T.rex	0	31.700
Realisatie Audiotour	0	4.857
Realisatie gratis dag 2023	0	11.500
Jubileumactiviteiten	1.500	0
Ontwikkeling web-app	0	9.975
Realisatie Interactieve Tafel	2.782	0
Sichtberens Frysk	52.058	0
Onderzoek paleontoloog	27.310	0
Projectplan collectie-assistent	12.500	0
Het Leeuwarder Bos	10.000	0
Voorjaarsvakantie 2024	<u>3.500</u>	<u>0</u>
Saldo balans	<u><u>122.418</u></u>	<u><u>84.941</u></u>

Voorzeningen

Personeelsgerelateerde voorzieningen

Toekomstige jubileumuitkeringen

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Balans per 1 januari	16.149	15.012
Bij: dotatie	874	1.137
Af: onttrekking	5.681	0
Saldo balans	<u>11.342</u>	<u>16.149</u>

Dit betreft een schatting van de volgens de Museum CAO in de toekomst toe te kennen jubileumuitkeringen naar de huidige maatstaven.

Ontwikkelbeleid

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Balans per 1 januari	8.543	5.595
Bij: dotatie	6.596	2.948
Af: onttrekking	5.177	0
Saldo balans	<u>9.962</u>	<u>8.543</u>

Volgens de Museum CAO dient jaarlijks 1% van de loonsom te worden besteed aan ontwikkelbeleid. Hiervan moet ten minste 0,5% worden besteed aan persoonsgebonden opleidingen. Om kosten voor scholingsbehoeften gelijkmatig over de jaren te spreiden en opleidingsbudgetten niet verloren te laten gaan is besloten om een voorziening voor ontwikkelbeleid te vormen.

Kortlopende schulden

Crediteuren

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Saldo balans	<u>48.914</u>	<u>38.641</u>

Belastingen en premies sociale verzekeringen

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Loonbelasting	<u>32.633</u>	<u>27.186</u>

Overige schulden

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Accountants- en advieskosten	12.250	18.500
Nog te betalen bedragen	<u>12.551</u>	<u>11.424</u>
Saldo balans	<u>24.801</u>	<u>29.924</u>

Overlopende passiva

	<u>31.12.2023</u>	<u>31.12.2022</u>
	€	€
Overuren en nabetaaling loon	36.484	11.572
Reservering vakantietoeslag/EJU	39.759	32.789
Overlopende passiva	<u>1.513</u>	<u>1.940</u>
Saldo balans	<u><u>77.755</u></u>	<u><u>46.301</u></u>

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

- ❖ Samen met andere musea is het Natuurmuseum Fryslân een samenwerking aangegaan voor de exploitatie van een gezamenlijk depot. Samenhangend met deze samenwerking is een gezamenlijke huurovereenkomst met de Stichting Kolleksjesintrum Fryslân van toepassing voor een bedrag van rond € 151.000 per jaar. Deze huurovereenkomst loopt tot en met 30 juni 2031. De huurprijs wordt jaarlijks met minimaal 3% geïndexeerd. Op balansdatum bedraagt de huurprijs voor het NMF € 11.904 per jaar.
- ❖ Met een installateur is een service- en onderhoudsabonnement afgesloten. De kosten worden jaarlijks geïndexeerd en ultimo 2023 kost dit abonnement € 7.820 exclusief BTW per jaar.
- ❖ Tot einde 2028 wordt een printer/kopieerapparaat gehuurd voor een jaarlijks bedrag van rond € 4.700.

Met het prijspeil per balansdatum bedragen de totale verplichtingen € 103.996, waarvan korter dan 1 jaar € 24.424 en langer dan 5 jaar € 17.856.

Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten

Baten

Subsidie Provincie Fryslân

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Subsidie provincie	695.958	681.960	668.917
	<u>695.958</u>	<u>681.960</u>	<u>668.917</u>

Bij beschikking de dato 8 juli 2020 (kenmerk 01770176) is door de Provincie Fryslân subsidie voor de jaren 2021 tot en met 2024 toegekend voor een totaalbedrag van € 2.000.000 (jaarlijks € 500.000). Inclusief indexaties bedroeg de jaarlijkse subsidie in 2023 € 545.958.

Gedateerd 22 december 2021 (kenmerk 01949336) is door de provincie voor de jaren 2021 tot en met 2024 aanvullend nog een jaarlijks subsidiebedrag beschikbaar gesteld van € 150.000. Deze subsidie wordt niet geïndexeerd.

Overige subsidies

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Subsidie:			
Projectbijdragen	221.205	171.086	117.239
Loonkostensubsidies	28.977	28.100	27.961
Schadesubsidies (corona)	0	0	35.775
Stimuleringsubsidies	0	0	219.684
Overige subsidies	0	183.618	0
	<u>250.182</u>	<u>382.804</u>	<u>400.658</u>

De projectbijdragen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	<u>Bedrag</u>
	€
I Instandhouding Monumenten	8.968
II Werkzaamheden afdeling collectie	44.360
III Ontwikkeling interactieve tafel	30.000
IV Sichtberens Frysk	60.000
V Jubileumactiviteiten	57.500
VI Vakantie-activiteiten	10.000
VII Project Het Leeuwarder Bos	10.377
	<u>221.205</u>

- i. In het kader van de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten is bij beschikking 29 maart 2019 een subsidiebedrag toegekend van € 59.793 over de jaren 2020 tot en met 2025. Jaarlijks wordt een voorschot ontvangen van € 8.968. Uiterlijk 15 juli 2026 dient een verzoek tot vaststelling te worden ingediend voorzien van een prestatieverklaring en een inspectierapport.
- ii. Dit betreft een onderzoeksproject van de conservator-paleontoloog alsmede subsidiëring van werkzaamheden voor de collectieregistratie.
- iii. Voor de ontwikkeling van een interactieve tafel is door het Cultuurfonds en vanuit het BiodiversiteitsHerstelprogramma in totaal een bedrag van € 30.000 toegezegd.
- iv. Vanuit de provincie Fryslân is voor diverse activiteiten en tentoonstellingen ter bevordering van de zichtbaarheid van het Fries een bedrag van € 60.000 beschikbaar gesteld.
- v. De bijdragen voor de jubileumactiviteiten komen van verschillende instanties die zijn besteed aan het jubileumweekend, het symposium, een kleine tentoonstelling met betrekking tot de geschiedenis van het museum en de in het jaar aan bezoekers aangeboden gratis donderdag.
- vi. De vakantie-activiteiten betreffen de herfstvakantie met "De Grote Zooizee" en de voorjaarsvakantie van 2024 met het Miniatuurmuseum.
- vii. Dit betreft een de educatie-afdeling ontwikkeld leerproject.

Loonkostensubsidies

De loonkostensubsidies betreffen de regeling ID-banen (structureel) en de wtl-regeling voor oudere werknemers.

Entreegelden

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Regulier	406.576	332.916	301.366
Stichting Museumkaart	93.940	89.490	71.280
VriendenLoterij-VIP	22.218	9.944	18.911
	<u>522.735</u>	<u>432.350</u>	<u>391.558</u>

Overige opbrengsten

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Educatieve activiteiten	12.381	11.332	13.289
Rente	7.768	0	119
Sponsorbijdragen	2.901	0	7.000
Schenken, erfenissen en legaten	250	0	365
Overige	365	13.000	602
	<u>23.665</u>	<u>24.332</u>	<u>21.376</u>

Opbrengsten overige activiteiten

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Verhuur ruimten	9.533	8.500	8.234
Winkel	99.797	75.000	55.088
Horeca/arrangementen	4.035	2.200	2.743
	<u>113.365</u>	<u>85.700</u>	<u>66.065</u>

Exploitatie-overzichten overige activiteiten

De overige activiteiten worden door de provincie niet subsidiabel geacht en daarom als afzonderlijke entiteiten gezien waar personeels- en huisvestingskosten in redelijkheid aan moeten worden toegerekend. Kostentoe rekeningen zijn zoveel mogelijk marktconform toegepast.

De exploitaties van de overige activiteiten zien er als volgt uit:

Verhuur ruimten

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Opbrengsten	9.533	8.500	8.234
Af: kosten	0	100	0
	<u>9.533</u>	<u>8.400</u>	<u>8.234</u>
Af: toerekening kosten	3.625	1.000	3.120
Gecorrigeerd resultaat	<u>5.908</u>	<u>7.400</u>	<u>5.114</u>

De huuropbrengst betreft grotendeels de verhuur van kantoorruimte aan het Sovon. Voorts hebben de huuropbrengsten betrekking op activiteiten van derden in het museum.

Winkel

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Omzet	99.797	75.000	55.088
Af: inkoopwaarde verkoop	66.439	45.000	35.736
Bruto-winst	<u>33.359</u>	<u>30.000</u>	<u>19.352</u>
Af: kosten	1.989	1.000	1.404
Resultaat	<u>31.369</u>	<u>29.000</u>	<u>17.947</u>
Af: doorbelastingen	1.964	9.200	3.453
Gecorrigeerd resultaat	<u>29.405</u>	<u>19.800</u>	<u>14.494</u>
Bruto-winst in perc. v/d omzet	33,4%	40,0%	35,1%

Geschoond voor de verkoop van museumjaarkaarten, waarvan de marge relatief laag is, bedroeg de omzet € 63.704 (€ 33.445). De daarmee gerealiseerde marge bedroeg 44,8%, ten opzichte van 52,9% in 2022. De marge op reguliere winkelproducten is dus 8,1% gedaald.

Arrangementen/overige horeca

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Omzet	4.035	2.200	2.743
Af: inkoop en kosten	3.656	0	2.707
Museumresultaat	<u>378</u>	<u>2.200</u>	<u>36</u>
Af: doorbelastingen	0	440	0
Gecorrigeerd resultaat	<u>378</u>	<u>1.760</u>	<u>36</u>

Dit betreffen activiteiten die in ontwikkeling zijn.

Lasten

Personeelskosten

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Brutolonen	765.240	752.184	634.595
Pensioenpremies	67.815	66.627	56.565
Werkgeverslasten (UWV)	127.738	122.906	101.988
Scholing	6.596	7.500	5.574
Overige personeelskosten	19.399	20.300	18.293
	<u>986.788</u>	<u>969.517</u>	<u>817.015</u>

Het gemiddeld aantal fte's in 2023 bedroeg 15,4 (2022: 13,5).

Werkgeverslasten

De werkgeverslasten in 2023 bedragen 25,56% van de bruto lonen (2021: 24,98%). In de begroting was rekening gehouden met een percentage van 25,20%.

Om de pensioenlasten voor het museum binnen de perken te houden is met instemming van het personeel het inhoudingspercentage van de pensioengrondslag geleidelijk verhoogd van 6% in 2021 naar 8% in 2023. Met ingang van 2024 is dit percentage nog eens met 0,5% verhoogd waarmee een niveau is bereikt wat overeenstemt met de lastenverhoudingen volgens de pensioenregeling in de Museum CAO zoals die wordt gevolgd.

De overige personeelskosten zijn binnen de begroting gebleven.

Vrijwilligerskosten

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Diversen	<u>2.916</u>	<u>0</u>	<u>6.080</u>
	<u>2.916</u>	<u>0</u>	<u>6.080</u>

Dit betreffen voornamelijk kosten voor georganiseerde activiteiten en kantinevoorzieningen.

Facilitaire Zaken en Huisvesting

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Onderhoud gebouw	60.344	27.000	20.010
Energie en water	41.439	55.000	29.021
Verzekeringen en belastingen	26.717	27.000	24.133
Veiligheidsmaatregelen	4.313	4.300	2.782
Technische Dienst	2.503	8.600	3.528
Huisvesting diversen	0	2.400	0
	<u>135.316</u>	<u>124.300</u>	<u>79.473</u>

Afschrijvingen

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Afschrijvingskosten ict	4.861	0	334
	<u>4.861</u>	<u>0</u>	<u>334</u>

Collectie en Preparateursatelier

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Prepareren	1.134	4.300	811
Verwerving en revisie objecten	0	500	162
Collectiebeheer	3.749	2.200	4.651
Informatievoorziening	755	2.200	732
Verzekering collecties en bruiklenen	2.632	2.200	2.087
Exploitatiebijdrage Centraal Depot	11.731	12.600	11.389
Overige kosten	214	0	0
	<u>20.214</u>	<u>24.000</u>	<u>19.832</u>

Front Office

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Betaalsysteem balie	5.634	7.000	4.271
Vrijwilligers balie	10.091	12.500	4.285
Verzekeringen	1.602	1.700	1.523
Automatisering	0	100	604
Bezoekersvoorzieningen	5.053	8.800	4.737
Informatievoorziening	4.075	0	0
Bedrijfshulpverlening	2.472	2.400	1.441
Hygiënekosten	41.411	24.800	28.917
Atelier	3.748	3.500	1.400
Kantine	2.199	2.700	1.752
Algemeen	4.709	2.200	1.196
	<u>80.993</u>	<u>65.700</u>	<u>50.126</u>

Exposities

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Programmering	0	0	99
Meerjarige exposities	75.951	29.898	16.593
Tijdelijke exposities algemeen	200.468	239.680	134.103
Projecten	28.011	0	190
	<u>304.430</u>	<u>269.578</u>	<u>150.986</u>

Van de tijdelijke exposities heeft een bedrag van € 188.000 betrekking op de expositie "T.rex in Town". Mede in verband met het jubileumjaar hebben een aantal vaste exposities een behoorlijke opknapbeurt gekregen. Onderstaand een specificatie van de kosten:

	€
Verwonderland I	15.392
OnderWaterSafari	12.153
Herinrichting atelier	21.652
Interactieve tafel	5.566
Audiotour	14.670
Jubileumexpositie	4.000
Diversen	2.518
	<u>75.951</u>

Activiteiten en educatie

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Kinderactiviteiten	5.455	0	535
Drakenrondleidingen	1.119	4.000	579
Activiteiten algemeen	4.304	5.400	1.042
Voorjaarsvakantie	386	2.200	0
Herfstvakantie "De Grote Zooizee"	26.739	30.000	702
Overige vakantie-activiteiten	341	3.200	493
Kunstmenu	3.288	1.600	368
Ontwikkeling lesprogramma's	0	3.200	0
Interactieve (bos)speurtocht	5.280	0	5.225
OnderWaterSafari	434	2.200	412
Expositie gerelateerd	21.588	20.000	22.492
Digitale hulpmiddelen	0	100	0
Overige activiteiten	2.878	32.000	6.088
	<u>71.811</u>	<u>103.900</u>	<u>37.936</u>

Public Relations & Marketing

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Vlaggen, posters e.d	8.636	3.900	7.244
Advertenties nieuwsbladen	12.588	11.200	10.614
Sociale Media	16.284	16.800	15.419
Folder(verspreiding)	4.062	19.000	11.883
Relaties en Bezoekers	10.541	5.600	5.225
Website	1.392	1.100	917
Beurzen	229	100	33
Openingen	406	1.000	3.936
Publieksactiviteiten/geschenken	13.282	3.500	3.207
Acties en regelingen	243	500	75
Vormgeving	496	1.600	200
Automatisering	300	0	195
Promotie tentoonstellings specifiek	34.631	22.700	13.870
Diverse promotiecampagnes	3.863	0	6.768
Bezoekersabonnementen	0	0	50
Overige	0	1.400	50
	<u>106.952</u>	<u>88.400</u>	<u>79.686</u>

Overige kosten

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Administratie en controle	17.923	15.100	19.569
Kantoorkosten	7.139	8.600	7.116
Systeembeheer	26.473	6.300	25.668
Bestuurskosten	15.575	6.700	7.946
Medezeggenschap	96	0	6
Raad van Toezicht	3.198	3.700	960
Juridische kosten	2.286	5.000	2.143
Kosten betalingsverkeer	6.131	10.800	5.307
Fondsenwerving	349	0	731
Totaal	79.170	56.200	69.446

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

De stichting beoogt niet het maken van winst. Vermogensvorming dient ter verwezenlijking van het doel van de stichting. Vooruitlopend op goedkeuring door de Raad van Toezicht is het besluit van het bestuur om het resultaat toe te voegen dan wel te onttrekken aan de daarvoor in aanmerking komende reserves en fondsen verwerkt in de jaarrekening. Voor de verdeling van het resultaat wordt verwezen naar het overzicht "Bestemming van het resultaat 2023" op blz.20.

Vaststelling en goedkeuring jaarrekening

De jaarrekening is vastgesteld en goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Toezicht van het Natuurmuseum Fryslân dd. 12 juni 2024:

Vastgesteld door het Bestuur:

Mevr. F. Hernamdt
Directeur-bestuurder

Goedgekeurd door de Raad van Toezicht:

Dhr. J.G. Kramer (voorzitter)

Dhr. O. Möller (secretaris)

Mevr. J.J. van Dellen

Dhr. N. W. de Boer

Dhr. K.D.E. Bolhuis

Mevr. A. van Weelden

Dhr. R. van Zuidam

Stichting Fries Natuurhistorisch Museum
Schoenmakersperk 2
9011 EM LEEUWARDEN

TP/25959/122956

W.P. Bieze AA	drs. J.W. de Roos RA
drs. R. van Dijk RA	R.J. Rudolphy RE RA
L. Elzinga MSc RA CFE	M. Seinen-Apperloo AA
J.M. Faber RA	R. Seunnenga AA RB
H. Frankena AA	P. Sikkema MSc RA
M.J. Hiemstra AA	drs. B.D. Snijder RA
A.J. Kardol AA	A.J. Steenstra AA
P.R. Mook MSc RA	J.R. Tabak RA
I. Nijmeijer AA	R.P. van der Werf AA
drs. J. Noordhuis RA RV CFE	E.J. van der Woude AA RB
R.A. Noordhuis RA	J.A. Ypma AA
T.J. Potijk MSc RA	D.J. Zantema AA

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Bestuur en Raad van Toezicht van Natuurmuseum Fryslân te Leeuwarden

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de samengevoegde jaarrekening 2023 van Stichting Fries Natuurhistorisch Museum, Stichting Behoud Gebouw Fries Natuurhistorisch Museum en Stichting Gerrit Stobbefonds (hierna gezamenlijk genoemd 'de stichting Fries Natuurhistorisch Museum') te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Fries Natuurhistorisch Museum per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met titel 9 Boek 2 BW, de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Deze jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023, en
3. de toelichting, met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Fries Natuurhistorisch Museum zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o, Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijving door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat en alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en RJ-Richtlijn 640.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheid van de directeur/bestuurder en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW, de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften, de onafhankelijkheidseisen en het Controleprotocol WNT.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Gorredijk, 13 juni 2024

VAN DER VEEN & KROMHOUT

T.J. Potijk MSc EMA RA

Bijlage Resultatenrekening 2023

Resultatenrekening 2023

	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>	Perc. begroting
	€	€	€	
Baten				
Subsidie provincie Fryslân	695.958	681.960	668.917	102,1%
Overige subsidies	326.618	519.151	222.491	62,9%
Entreegelden	522.735	432.350	391.558	120,9%
Overige opbrengsten	23.665	24.332	21.376	97,3%
Opbrengsten overige activiteiten	113.365	85.700	66.065	132,3%
Totaal	1.682.340	1.743.493	1.370.407	
Lasten				
Personeelskosten	986.788	969.517	817.015	101,8%
Vrijwilligerskosten	2.916	0	6.080	-
Facilitaire Zaken en Huisvesting	135.316	124.300	79.473	108,9%
Afschrijvingen en Afwaarderingen	4.861	0	334	-
Collectie en preparateursatelier	20.214	24.000	19.832	84,2%
Front Office	80.993	65.700	50.126	123,3%
Exposities	304.430	269.578	150.986	112,9%
Educatie en activiteiten	71.811	103.900	37.936	69,1%
Marketing	106.952	88.400	79.686	121,0%
Overige kosten	79.170	56.200	69.446	140,9%
Kosten overige activiteiten	72.085	46.100	39.848	156,4%
Totaal	1.865.537	1.747.695	1.350.762	
Resultaat	-183.197	-4.202	19.645	

Jaarrekening Natuurmuseum Fryslân 2023

<i>Overzicht Resultaten</i>	<i>Realisatie 2023</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Realisatie 2022</i>
	€	€	€
Tekort Museumactiviteiten	-185.726	0	0
Verhuur Ruimten	5.908	7.400	5.114
Winkel	29.405	19.800	14.494
Overige Horeca	378	1.760	36
Eigen bijdrage Eeuwfeest	-33.162	-33.162	0
Totaal	<u>-183.197</u>	<u>-4.202</u>	<u>19.645</u>